

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101675

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-12-2023

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Аббасова Дарія Лазимівна

2. Dariia L. Abbasova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8532-7560

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 30-11-2023

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 2023-11 ID2360

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.79.01

Тема дисертації:

1. Правове забезпечення та реалізація етичних норм у кримінальному процесі України.
2. Legal support and implementation of ethical norms in the criminal process of Ukraine.

Реферат:

1. У роботі здійснено комплексне дослідження проблематики правового забезпечення та реалізації етичних норм у кримінальному процесі України, зокрема: оглянуто наукові джерела щодо питань застосування етичних норм у кримінальному процесі; детерміновано етику та її роль у регламентації кримінальних процесуальних правовідносин; систематизовано міжнародні стандарти правового забезпечення етичних норм у кримінальному процесі; виявлено проблематику, пов'язану із дотриманням етичних стандартів кримінальної процесуальної діяльності під час застосування запобіжних заходів, які передбачають фізичний примус; охарактеризовано етику кримінального процесуального доказування; визначено проблемні аспекти етики судового розгляду; з'ясовано спірні питання дотримання вимог професійної етики окремими учасниками кримінального провадження; надано науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення

правового забезпечення та практики застосування етичних норм у кримінальному процесі України. У першому розділі роботи приділено увагу загальнотеоретичним аспектам обраної проблематики. Констатовано фрагментарний характер наукового осмислення питань правового забезпечення та реалізації етичних норм у кримінальному процесі України, що актуалізує проведення комплексного дослідження. Особливу увагу зосереджено на питанні структуризації категорій «етика», «мораль», «моральність» у кримінальному процесуальному контексті. Запропоновано дефініцію етики як філософської категорії, що охоплює: (а) моральні норми, об'єктивовані у таких зовнішніх формах, як законодавство, релігійні норми, звичаї та традиції (об'єктивна складова); (б) моральнісні установки суб'єкта, які детермінують вибір варіанту поведінки у кримінальних процесуальних правовідносинах (суб'єктивна складова). Доведено, що у вузькому розумінні етика прирівнюється до норм моралі, а в широкому включає в себе як моральні норми, так і моральнісні установки суб'єктів. Норми моралі існують незалежно від волі людини. Етичність розкривається лише під час взаємодії моралі та моральності. З огляду на це, аргументовано, що правове забезпечення етичних норм у кримінальному процесі належить до об'єктивного в етиці, а їх реалізація у кримінальних процесуальних процедурах – до суб'єктивного. Сформульовано критерії, які стосуються тематики правового забезпечення та реалізації етичних норм у кримінальному процесі України. Йдеться про ситуації, у яких: (а) кримінальна процесуальна норма містить пряме посилання на етичні категорії (честь, гідність, справедливість, свобода); (б) кримінальна процесуальна норма не містить прямого посилання на етичні категорії, але наповнена етичним змістом; (в) кримінальна процесуальна норма визначає порядок взаємодії суб'єктів кримінального провадження з позиції етичних категорій; (г) існує імовірна суперечність кримінальної процесуальної норми з етичними категоріями; (д) кримінальна процесуальна норма наділяє суб'єкта правозастосування правом вибору варіанту поведінки у кримінальних процесуальних правовідносинах або не регламентує відносини, які можуть виникнути у правозастосовній практиці (пункт «г» – див. роботи Ю. М. Грошевого, В. Т. Нора). Систематизовано міжнародні стандарти правового забезпечення етичних норм у кримінальному процесі України. Зокрема: (а) стандарт професійної поведінки та етичної взаємодії судді, прокурора, слідчого, адвоката; (б) стандарт заборони катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність поводження; (в) стандарт недопустимості безпідставного обмеження прав і основоположних свобод людини; (г) стандарт заборони застосування обману в кримінальному процесуальному доказуванні. У другому розділі роботи зосереджено увагу на проблематиці правового забезпечення та реалізації етичних норм у кримінальних процесуальних процедурах. Констатовано, що примусове годування осіб, відносно яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою не порушує право, гарантоване ст. 3 Конвенції, якщо воно відповідає критеріям, встановленим практикою ЄСПЛ. Водночас, аргументовано необхідність удосконалення процедури примусового годування та процесуального порядку розгляду клопотань про надання дозволу на застосування таких заходів. Доведено, що питання евакуації ув'язнених під час воєнного стану є чутливими з позиції етики в розрізі умов транспортування та застосування спеціальних засобів примусу, які можуть входити у конфронтацію з положеннями ст. 3 Конвенції. На підставі аналізу практики ЄСПЛ визначено критерії, які враховує суд при розгляді відповідних скарг.

2. The work carried out a comprehensive study of the problems of legal support and implementation of ethical norms in the criminal process of Ukraine, in particular: scientific sources on the application of ethical norms in criminal proceedings are examined; ethics and its role in the regulation of criminal procedural legal relations are determined; international standards of legal support of ethical norms in the criminal process are systematized; problems related to the observance of ethical standards of criminal procedural activity during the application of preventive measures involving physical coercion are identified; the ethics of criminal procedural evidence are characterized; problematic aspects of the ethics of judicial proceedings are defined; disputed issues of compliance with the requirements of professional ethics by individual participants in criminal proceedings are clarified; scientifically based proposals are provided for improving legal support and the practice of applying ethical norms in the criminal process of Ukraine. In the first chapter of the work, attention is paid to the general theoretical aspects of the chosen problem. The fragmentary nature of the scientific understanding of the issues of legal

support and the implementation of ethical norms in the criminal process is stated, which actualizes the conduct of a comprehensive study. Special attention is focused on the issue of structuring the categories “ethics”, “moral” and “morality” in the criminal procedural context. A definition of ethics is proposed as a philosophical category that includes: (a) moral norms objectified in such external forms as legislation, religious norms, customs and traditions (the objective component); (b) moral attitudes of the subject, which determine the choice of behavior in criminal procedural legal relations (the subjective component). It is proven that ethics, in a narrow sense, is equated with moral norms, and in a broad sense, it includes both moral norms and moral attitudes of subjects. Moral norms exist independently of human will. Ethicality is revealed only through the interaction of moral and morality. Taking this into account, it is argued that the legal provision of ethical norms in the criminal process belongs to the objective part of ethics, and their implementation in criminal procedural procedures belongs to the subjective part. The criteria related to the subject of legal support and the implementation of ethical norms in the criminal process of Ukraine are formulated. These are situations in which: (a) the criminal procedural norm contains a direct reference to ethical categories (honor, dignity, justice, freedom); (b) the criminal procedural norm does not contain a direct reference to ethical categories, but is filled with ethical content; (c) the criminal procedural norm determines the order of interaction of the subjects of criminal proceedings from the standpoint of ethical categories; (d) there is an alleged conflict between the criminal procedural norm and ethical categories; (e) the criminal procedural norm grants the subject of law enforcement the right to choose a variant of behavior in criminal procedural legal relations or does not regulate relations that may arise in law enforcement practice (paragraph “e” – see the works of Yu.M. Hroshevyi, V.T. Nora). International standards of legal enforcement of ethical norms in the criminal process of Ukraine are systematized. In particular: (a) the standard of professional behavior and ethical interaction of a judge, prosecutor, investigator, lawyer; (b) the standard against torture or inhuman or degrading treatment; (c) the standard of inadmissibility of groundless restriction of human rights and fundamental freedoms; (d) the standard of prohibition of deception in criminal procedural evidence. In the second chapter of the work, attention is focused on the issues of legal support and the implementation of ethical norms in criminal procedural procedures. It is established that forced feeding of persons subject to a preventive measure in the form of detention does not violate the right guaranteed by Art. 3 of the Convention, if it meets the criteria established by the practice of the ECHR. At the same time, the need to improve the procedure for forced feeding and the procedural order of consideration of requests for permission to use such measures is argued. It is proven that the issues of evacuation of prisoners during martial law are sensitive from the standpoint of ethics in the context of the conditions of transportation and the use of special means of coercion, which may be in conflict with the provisions of Art. 3 of the Convention. Based on the analysis of the practice of the ECHR, the criteria taken into account by the court when considering the relevant complaints are determined.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Аббасова Д. Л. Провокація кримінального правопорушення під час проведення контролю за вчиненням злочину: етико-правовий аспект. Актуальні проблеми держави і права. Одеса, 2021. // Б. Вип. 90. С. 3–10;
- 2. Аббасова Д. Л., Тітко І. А. Проблемні питання забезпечення права на свободу світогляду і віросповідання при відбиранні біологічних зразків, проведенні освідування та ексгумації // Юридичний

науковий електронний журнал. // Б. 2022. № 4. С. 349–353;

- 3. Аббасова Д. Л. Взаємодія учасників кримінального провадження під час судового розгляду: етико-правовий аспект // Юридичний науковий електронний журнал. // Б. 2023. № 4. С. 546–549;
- 4. Аббасова Д. Л. Свобода вираження поглядів та поширення інформації про судовий розгляд: етико-правові аспекти. Актуальні проблеми держави і права. // Б. Одеса, 2023. № 98. С. 3–9;
- 5. Аббасова Д. Л. Провокація при проведенні контролю за вчиненням злочину: етико-правовий аспект. Етика правника : тези доп. та повідомл. учасників круглого столу, 23 квіт. 2021 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2021. С. 115–119;
- 6. Аббасова Д. Л. Примусове відібрання біологічних зразків для проведення експертизи і право на свободу від самовикриття : етично правова-дилема. Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи : матеріали круглого столу, 11 черв. 2021 р. / Львів. держ. ун-т внутр. справ, Ін-т права. Львів, 2021. С. 141–146;
- 7. Аббасова Д. Л. Використання ненормативної (образливої) лексики у текстах кримінальних процесуальних документів: етико-правовий аспект. Правова політика України: історія та сучасність : матеріали II Всеукр. наук.-практ. семінару, 8 жовт. 2021 р. / Держ. ун-т «Житомир. політехніка». Житомир, 2021. С. 63–66;
- 8. Аббасова Д. Л. Свідоцький імунітет священнослужителя в кримінальному процесі України: етико-правовий аспект. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : III Харків. кримін. процес. полілог, присвяч. 90-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України Ю. М. Грошевого (м. Харків, 10 листоп. 2021 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2022. С. 97–100;
- 9. Аббасова Д. Л. Застосування заходів примусового годування до осіб, які тримаються під вартою: етико-правовий аспект. Адаптація правової системи України до права ЄС: теоретичні та практичні аспекти : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф., 29 верес. 2022 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Полт. юрид. ін-т. Полтава, 2022. С. 25–27;
- 10. Аббасова Д. Л. Інститут відводу як механізм забезпечення права на свободу світогляду і віросповідання учасників кримінального провадження. Доктринальні та правозастосовні проблеми кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-й річниці набуття чинності Кримін. процес. кодексу України (м. Одеса, 9 груд. 2022 р.) / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2022. С. 48–52;
- 11. Аббасова Д. Л. Застосування кримінального процесуального примусу до потерпілого: етико-правовий аспект. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції : IV Харків. кримін. процес. полілог, присвяч. 100-річчю від дня народж. д-ра юрид. наук, проф. С. А. Альперта, «Пів століття служіння науці та освіті» (м. Харків, 24 берез. 2023 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2023. С. 33–36.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0111U000957

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тітко Іван Андрійович

2. Ivan A. Titko

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4126-6967

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гловюк Ірина Василівна

2. Iryna V. Hloviuk

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5685-3702

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571995

Місцезнаходження: вул. Городецька, буд. 26, Львів, 79007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Городецька Марина Сергіївна

2. Maryna S. Horodetska

Кваліфікація: д. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3228-6299

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 44039765

Місцезнаходження: вулиця Тільги Степана, будинок 21, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50065, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Туманянц Ануш Робертівна

2. Anush R. Tumaniants

Кваліфікація: к.ю.н., професор, 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6403-8436

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тищенко Ольга Ігорівна

2. Olga I. Tischenko

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1551-1367

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Капліна Оксана Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Капліна Оксана Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лейба Людмила Василівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна